

De Heraut

door de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het nadrukken van den inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en Advertentiën aan de ADMINISTRATIE. Bureau: Warmoesstraat 98, te Amsterdam.
Inzendingen, die later dan Donderdag 's namiddags te 12 uur worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Zondag 12 Juli 1914. N°. 1903.

Abonnementen: franco aan huis, per drie maanden f 1.20, voor België per jaar f 5.20 bij vooruitbetaling, voor het verdere Buitenland en Ned.-Indië per jaar f 6 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers f —.10. Abonnementen worden aangegoten door het Bureau te Amsterdam, Boekhandelaars, Postdirecteuren enz.
Advertentiën: van 1 tot 6 regels f 1.20, voor elk regel meer f —.20. Aanvragen en vermelding van leidegaven f —.12 per regel.

„In uw hart hervatten“.

Zoo zult gij heden weten, en in uw hart hervatten, dat de Heere die God is, boven in den hemel en onder op de aarde: niemand meer.

Deuteronomium 4: 39.

Vatten is iets aanpakken en tot zich nemen. *Hervatten* betekent derhalve iets ten tweeden male tot zich nemen. Thans zeggen wij daarvoor: iets *herhalen*. *Halen* toch betekent evenzoo iets naar zich toe halen of nemen, en *herhalen* alzoo iets ten tweeden male in zich opnemen. Als Mozes dus zegt tot Israël: „Zoo zult gij heden weten, en in uw hart hervatten, dat de Heere die God is, boven in den hemel, en onder op de aarde, niemand meer“, — dan betuigt hij aan het volk, dat ze niet maar kennis van God uit zijn daden moeten nemen, om 't daarbij te laten blijven, maar dat ze, na kennis van Gods daden in hun denken en in hun verstand te hebben opgenomen, nu daarna die zelfde machtige daden Gods nogmaals vatten, nogmaals naar zich toehalen en in zich op moeten nemen, doch nu niet enkel in hun denken, maar tevens ook in hun hart. Voor alle dingen moet 't nakroost van Israël kennis erlangen van wat God in Egypte en aan de Rode Zee voor zijn volk gedaan heeft. Ze moeten het weten. Maar bij zoo uitwendige, oppervlakkige wetenschap mag 't niet blijven. Telkens en telkens weer moeten ze dat heilige en wonderde doen van hun God aanvatten, naar zich toehalen, weer in zich laten opleven, doch nu niet enkel in hun herinnering, maar ook in hun hart. „Zoo zult gij heden weten, en in uw hart hervatten, dat de Heere uws God dit alles u ten goede gedaan heeft.“

Tweeterlei soort lieden staan hier dus tegenover elkander. In massa treden hier op de oppervlakkigen, die ook wel gehoord hebben van wat de Heere onze God in het verleden voor zijn Kerk, voor een ieders land, in een ieders familie en in een ieders persoonlijke leven gedaan heeft, maar die 't bij dat vluchtige hooren nu maar laten. Verder raakt 't hun niet en deert 't hun niet. Ze hebben 't te volhandig, te druk in 't leven. Ze hebben wel andere dingen in 't hoofd, dan om altoos om die dingen van vroeger te denken. Ze weten al die dingen wel, maar ze denken er verder niet over na, ze nemen ze niet weer op, en ze hervatten ze niet in hun hart.

En tegenover die oppervlakkige massa staat nu een kleine groep van *dieper levende* nadenkers, die de herinnering niet maar vluchtig door hun heugenis laten schieten, maar die wat God voor hun land en volk, voor hun geslacht en gezin, voor hen persoonlijk reeds als kind geweest is, gedurig weer indenken, er weer inleven, en er hun hart door bewerken laten. Bij dezulken blijven *indrukken*. Die indrukken prenten zich niet maar in hun heugenis, doch zetten zich in hun hart vast. Voor hen wordt dat alles een schat van hun eigen leven. Ze worden er door bewerkt. Het verrijkt hun innerlijk leven. Er wordt iets door gevlochten, dat een band vormt tusschen God en in hun hart.

Van nature was Israël even oppervlakkig en vergeetachtig als de volken nu nog zijn. Maar hoe Mozes 't hun als *binden* moet op 't hart. Aldus toch lezen we in vers 9: „Alleenlijk wacht u, en bewaakt uwe ziel wel, dat gij niet vergeet de dingen, die uwe oogen gezien hebben; en dat ze niet van uw hart wijken, al die dagen uws levens, en gij zult ze aan uwe kinderen en kindskinderen bekend maken“. Juist wat ook in onze dagen zoo noodig is. Ook in onze historie heeft God zich ook aan ons volk verheerlijkt. Ook onder ons moet de heugenis hiervan blijven voortleven. Ook aan onze kinderen moet in 't gezin en op de school en op de catechisatie, zoowel in de predicatie als in 't leesboek, en door onze dichters, op alle manier gedurig weer aangezegd wat God de Heere in de dagen onzer vadersen gedaan heeft, om ons als volk vrij te maken, en ons in zijn dienst te gebruiken. In de breede kringen van ons volk hoort men hier niet van. De openbare school gaat niet verder dan tot 1800 terug. En daarom is 't ons een heilig pand, dat ons in onze kringen met die historie onzer vadersen is bevertrouwd, en rust te dunderd op ons de verplichting om de kennis van die heerlijke historie onder ons levendig te houden, en aan onze kinderen en kindskinderen in te

prenten. Wie dat nalaat en verzuimt, hoort in onzen kring niet thuis. Vandaar dat 't „wien Neerlandisch bloed“ geen vat op ons hart had, en 't wel een triomf van onschatbare waardij voor ons mag heeten, dat t Wilhelmus van Nassau met zijn rijken historischen schat, niet enkel onder ons, maar onder heel ons volk, weer is opgeleefd.

Kinderen als de onze, die van der jeugd af inleven in de historie van het Oud en van 't Nieuw verbond, en daarom met al de sympathie van hun hart inleven in wat God voor onze eigen vadersen is geweest, ze dragen zulk een kostelijke erfenis mee 't leven in. Het jongere geslacht, dat buiten dit alles bleef, wandelt zoo ledig in hoofd en hart langs 's levens paden. Dat wij in onze gezinnen dezen schat bezitten, hanteeren, en als erfenis overleveren mogen aan de komende geslachten, is een zegen, waar we onzen God niet genoeg voor danken kunnen. Niet genoeg kan er daarom op worden aangedrongen, dat ook onder de armere gezinnen die heerlijke schat niet zoek rake. Van de Bewaarschool af moet er op toegezien, dat deze zoo rijke kennis voor ons en voor onze kinderen niet te loor ga, en bovenal moet 't kinderhart van vroeg af verwarmd worden, opdat 't versta en voele, wat God in deze indrukwekkende historie nu nog voor ons zijn wil, en hoe 't geheel ons leven kan en moet bezielen.

Doch dan blijve het ook niet bij de historie, maar vinde 't zijn toepassing ook op ons eigen persoonlijk leven. Ook in dat persoonlijk leven toch stuit ge telkens op dezelfde tegenstelling. Van den éénen kant lieden, die van der jeugd af allerlei doerleefd en ondergaan hebben, en er, toen 't gebeurde, ook wel door geroerd zijn, maar die 't sinds dien tijd allengs geheel vergaten, en voor wie er geen enkele verrijking van hun hart door achter bleef. En daartegenover die anderen, voor wie wat in hun leven voorviel, een duurzaam beeld achterliet, dat telkens weer voor hen opdoemt, en telkens door de herinnering weer voor hen opleeft, om hun geloofstand te sterken.

In lief en in leed kan dat zijn. Krankheid van ernstigen aard kan 't leven verschromp hebben, en toen er op het schier hartstochtelijk gebed redding volgde, is er ook een oogenblik van o, zoo warme, innige dankbaarheid doorleefd. Oogenblikken, waarin men zich niet kan voorstellen, dat men ooit weer van de paden zijns Gods zou afdoelen. En toch, ontmoet nu tienduizenden dierzelfde geredden, en telkens doet 't u zoo koud aan, zooals schier elke indruk van hun krankheid en van hun redding te loor ging. Men heeft een diebaar pand uit zijn huis moeten verliezen, en scheen in zijn smart en rouw bijna geen vertroosting te kunnen indrinken, zooals dat heengaan van wie ons zoo dierbaar was, ons diep ontroerd had, en toch, na een jaar en meer, ontvangt ge soms den indruk, alsof wat toen zoo diep ontroerde, geen vat meer op 't hart heeft. Zoo is 't met leed en droefceisen, en niet anders is 't met een zeldzaam aan ons ten deel gevallen geluk, met iets dat verrassende vreugde bood en ons 't hart van blijdschap tintelen deed. Op 't oogenblik sterke aangrijping. Haast geen woorden kunnen vinden om zijn dank voor zijn God uit te spreken. Geroerd en overgelukkig zijn. En toch soms reeds een jaar daarna er nauwelijks meer aan denken. Altoos weer 't hervatten in 't hart dat ontbreekt!

Ja, sterker nog. Datzelfde vergeten, en datzelfde er over heenglijden, komt helaas maar al te dikwijls ook voor in ons geestelijk leven. Genade Gods die ons op 't oogenblik ontroerde en ons psalmen in den nacht deed zingen, en toch straks die geestelijke inwerking geheel uitgesleten. Of ook, er was een uitglippen in zonde, die ons op de knieën bracht en voor God deed kermen, zoodat heel onze ziel er onder verscheurd was, en toch eer, een jaar om was, schier gedachteloos in dezelfde zonde terugvallen. En dit alles door niet anders, dan door de telkens weerkerende oppervlakkigheid.

Wel indrukken ontvangen, o, zeer zeker, maar straks weer afgeleid en 't hoofd met heel andere gedachten vervuld. En dit alles, omdat we 't hart er buiten lieten. Wat faalde was, dat 't ons alles wel door 't hoofd ging, maar dat we dit één groote verzuimden, om 't alles keer op keer te hervatten in ons hart.

Dr. A. K.

SAMENKOMSTEN

Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden grondslag.

op 1 en 2 Juli gehouden te Utrecht.

Aan de gewone jaarvergadering van de Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden Grondslag, die te Utrecht werd gehouden, ging ditmaal een „Wetenschappelijke Samenkomst“ vooraf, die onze mannen van Wetenschap in grooten getale naar de hoofdstad van het Sticht lokte. Er was uitsluitend een tournooi van wel geharnaste strijders, en wie daarvan hooge verwachtingen hadden zijn zeker niet bedrogen uitgekomen.

Het was bij een meer dan tropische hitte, dat Woensdagmorgen een breede schare bijeenkwam in de groote zaal van Kunsten en Wetenschappen; voor het overgrote deel waren de opgekomen oud-leerlingen van de Vrije Universiteit; aanwezig waren voorts Directeuren, Hoogleraren, Curatoren en enkele belangstellenden.

Prof. Mr. D. P. D. Fabius had de leiding dezer Samenkomst op zich genomen. Na het lezen van Job 38 en het slot van hoofdstuk 39, en gebed zeide de Voorzitter ter inleiding in hoofdstuk het volgende:

„In den beginne schiep God den hemel en de aarde.“ Dit woord heeft ook voor de wetenschap groote betekenis. Wij hemel en aarde door God zijn geschapen, is er een heilige plicht Hem in die schepping door de wetenschap te verheerlijken. Zelfs mag niemand daarvoor onverschillig zijn. Ook zijn de drang naar de mogelijkheid van wetenschappelijk kennen uit God. Toch is de wetenschap begrens in haar kennen. Wij kennen ten deele. Dit gold zelfs vóór den val. Evenwel had de mensch toen heerlijk onmiddellijk inzicht in den aard van het geschapene. Met kracht komt de Maistre op tegen den waan, als ware de wildheid de aanvangstaaf der menscheid. Neen, de wildheid is verwildering. De menscheid is zelfs begonnen met „l'ère de l'intuition“. De wetenschap is anterieur aan Staat en Kerk, en mist dien aan geen dezer instituten principieel verbonden. Maar de heiderzindheid van den staat der rechtigheid ging te loor. Ja, in beginsel streek volkomen duisternis over 's menschen geest. In Christus is echter het licht teruggekeerd. Maar toch is de gewone weg om tot wetenschap te komen, die van worstelen.

Door 's Heeren algemeene genade is de verblinding gestuit. Toch werd de blik beneveld. Ook blijft de mogelijkheid van dwalen op verschillende manier. Zelfs loopt de mensch gevaar, dat het inzicht van zijn zuiver denken door andere overwegingen nog vertroebeld wordt. Dan verdruist de zonde het oog voor het zien van de dingen in hun verband tot God. Zoo komt de mensch tot loochening van den val, en daardoor tot het verbeelden van een kosmos, die niet bestaat, of het pantheïstisch uitwischen van alle grens.

Zelfs doet de val niet alleen den val voorbijzitten, maar, daar hij is het verbreken van allen band met God, drijft hij ook tot loochening van de schepping; nu eens in een der vormen van het pantheïsme, dan weder in dien van het materialisme; hier in een de materie verkennde idealisme, ginds in de loochening van allen geest. Wij belijden God den almachtige, Schepper van hemel en aarde. Wij kennen geen overgang van het oneindige tot het eindige buiten de schepping, wij kunnen het eindige niet denken dan als een zijn door God buiten Zich zelve gezet.

In Christus is de ware wetenschap gegeven. Hij is het licht, dat schijnt in de duisternis. Maar de duisternis heeft hetzelfde niet begrepen! Ja, de duisternis acht zich zelve licht. De wetenschap, die met God's Woord niet rekt, is machtig. Maar laat zij al zich hemelhoog verheffen, en daartegenover in deze beëindiging de wetenschap, die het geloof gehuwd is, klein zijn als Sion's berg, toch heeft zij grooter heerlijkheid, wijl in haar straalt het licht van God's Woord. Daarom ook met het oog op deze dingen is aan te heffen het triomf lied van Ps. 68:5, met het zingen waarvan de opening besloten werd.

De rede van den Voorzitter werd toegejuicht. Nadat medegedeeld was, dat de Hoogleraren Diepenhorst, Sillevius Smitt en Grosheide bericht hadden gezonden niet ter vergadering te kunnen komen, kwam aan de orde het referaat van Prof. Dr. J. Woltjer over het onderwerp:

Het wezen der materie.

Het referaat was vooraf in druk verkrijgbaar gesteld. Prof. Woltjer motiveert in zijn inleiding over het wezen der materie de keuze van dit onderwerp, en zet uiteen waarom niet bij de behandeling daarvan uitgangspunt kan zijn het onderzoek, wat op den grondslag der Geref. beginselen ons oordeel zal zijn ten opzichte van het wezen der materie. Daarna stelt inleider de vraag: Wat is de materie in haar wezen? en behandelt, bij het zoeken naar het antwoord op die vraag, de hetgeen de wetenschap op haar tegenwoordig standpunt leert aangaande de samenstelling of den bouw der materie en 2e. wat de filosofen dienaangaande leeren, waarbij hij tot de slotsom komt dat en de natuurwetenschap en de natuurfilosofen niet in staat zijn met

volkomen zekerheid te zeggen wat het wezen der materie is.

Hierna wordt nagegaan wat wij op den grondslag der Gereformeerde beginselen te denken hebben aangaande het wezen der materie. Voor zoover de inleider kan oordeelen, meent hij, dat men als de leer der Schrift, wat het wezen der materie betreft, het volgende mag constateren:

1o. De stoffelijke wereld, de hemel en de aarde, is niet van eeuwigheid af geweest, is niet een uitvloeisel of emanatie uit het Goddelijke wezen, veel minder een deel of eene zijde daarvan, maar zij is voortgebracht, als gevolg van Zijnen wil, door Zijne eeuwige kracht, die haar ook in stand houdt;

2o. wel zijn alle stoffelijke dingen in hunne samenstelling en werking aan verandering en vergankelijkheid onderworpen, maar in hun wezen en grondslag blijven zij bestaan;

3o. de krachten, die in de stoffelijke wereld werken, zijn zeer verschillend in orde en rang, in functie en doel, maar alle zijn afhankelijk van en worden gericht door de eeuwige goddelijke kracht;

4o. Behalve de krachten der stoffelijke wereld, zijn er krachten van den geest, in aard en werking van de eerste geheel onderscheiden, en alleen in zooverre verwant, dat beide uit God, die alleen geest is, door Zijnen wil, haren oorsprong hebben. Daardoor is het mogelijk, dat er tusschen „stof“ en „geest“ wederkerig werking plaats kan hebben.

Tenslotte vergelijkt Dr. Woltjer dit standpunt met dat der wijsbegeerte en der wetenschap; en dan komt het hem na overweging voor, dat wij moeten aannemen, dat het wezen der materie is kracht, niet geëmanceerd uit de eeuwige kracht Gods, maar kracht, geschapen door Zijnen wil als grondslag voor den bouw van hemel en aarde. Deze kracht bestaat niet als een starre eenheid, maar is onderscheiden in veelheid van krachten, zooals naar de gewone opvatting de materie uitteengaat in vele elementen. Naast deze materiele krachten, als die inleider ze korthedshalve zoo noemen mag, zijn geschapen de krachten, die geestelijke wezens vormen, in staat om te willen, te voelen en te denken. Tusschen beide in bestaat een veelheid van krachten, die de organische wezens in hun veelsoortigheid naar hun verschillenden aard opbouwen.

Dr. Woltjer stemt natuurlijk toe, dat deze opvatting der materie aanleiding geeft tot een groot aantal vragen, die wel niemand kan oplossen; maar dat dit aantal groter zal zijn en dat de vragen moeilijker zullen zijn te beantwoorden dan die, welke zich opdringen bij de gewone alogische beschouwing der materie, kan de inleider niet toestemmen. Van een idealisme, dat de materie oplost in gedachte of voorstelling, is hier geen sprake; van vereenzelving van stof en geest evenmin; ook het pantheïsme en het monisme worden door de stelling, dat het wezen der materie bestaat in kracht, niet gevoerd en met de Christelijke belijdenis heeft zij, naar Dr. Woltjer's inzicht, meer overeenstemming dan elke andere hem bekende opvatting.

Al aanstonds gaven zich voor het debat op de heeren: Prof. Geesink, Prof. Ravink, Dr. Sikkel, Dr. Wielinga van Amsterdam; Dr. van Es van Leeuwarden, Prof. Bouman van Amsterdam; Dr. Schermers uit Zeist en Dr. Ubink uit Mookveld.

Uit den aard der zaak kunnen we slechts iets aanstippen van wat de verschillende sprekers opmerkten. Een goed verslag zou zoo volledig en zoo woordelijk mogelijk moeten zijn; we bepalen ons dus tot enkele trekken. Zoo brachten alle sprekers hulde aan de glasheldere inleiding, die door ieder der debaters werd geroemd; waren het vooral Prof. Geesink en Prof. Bouman, die deden uitkomen hoe de referent een onderwerp had behandeld dat buitengewoon moeilijk was; Du Bois Raymond — aldus Prof. Geesink — achtte het een onoplosbaar wereldraadsel; de Christelijke Vereeniging van natuur- en geneeskundigen durfde het onderwerp nog niet aan, zooals Prof. Bouman opmerkte. Het was o.a. Dr. Wielinga die de wijze van behandeling door den referent zeer roemde, en de behandelde stof hoogst interessant vond, ook voor predikanten, die in de nieuwste ontdekkingen der natuurwetenschap de wijdeste perspectieven zien geopend en juichen kunnen over de grootheid en almacht Gods.

Had Prof. Geesink de methode geroemd, door den referent gevolgd, Dr. van Es meende die niet te kunnen toelichten; hij wilde niet dat de H. S. slechts controle zou oefenen over de uitspraken van buiten de Schrift om ingestelde natuuronderzoekingen.

In hoofdstuk hadden de debaters bezwaar tegen de conclusie, waartoe de referent gekomen was: „het wezen der materie is kracht“. Bedenking werd geopperd tegen het opgeven van het duaver ook van Christelijke zijde ingenomen standpunt; tegen het elimineren van de stof werd er op gewezen dat ook de inleider zelf het blijkbaar niet geheel zonder substantie stellen kon. Kracht en stof vereenigd geven slechts de gewenschte oplossing; moeten huwen, zooals Prof. Ravink het uitdrukte. En het waren vooral de Hoogleraren Geesink, Ravink en Bouman, Dr. Sikkel, Dr. Schermers en Dr. Wielinga, die hun bezwaren tegen de conclusie hielden en duidelijk uiteenzetten, en den referent allerlei vragen stelden. Ook Dr. Ubink had verschillende vragen, betreftende het dat de referent zijn referaat wat al te beknopt had gehouden, en blijkbaar van de veronderstelling was uitgegaan, dat zijn lezers breedere toelichting niet behoeften.

Deze spannende debaten namen zóó geheel de morgenvergadering in beslag, dat de aanwezigen

blijkbaar te vermoeid waren om de repliek van Prof. Woltjer nog aan te hooren. Besloten werd die uit te stellen tot de middagvergadering.

Toen Prof. Woltjer des middags de sprekers beantwoordde, merkte hij op dat bij velen blijkbaar misverstand heerschte. De conclusie waartoe hij kwam staat voor hem niet onomstootelijk vast, wat trouwens in zijn referaat geregeld wordt. Men kan hier niet positief spreken; wat hij gaf was geen dogma. Tenslotte verdedigde spreker meer uitvoerig zijn conclusie, dat het wezen der materie is kracht en lichte zijn conclusie nader met voorbeelden toe.

Prof. Fabius dankte den inleider voor zijn referaat en zijn verdediging en bracht daarna het referaat Dr. J. C. de Moor over de Kerk en het Sociale vraagstuk

in bespreking. Ook dit referaat was in druk verschenen.

Dr. J. C. de Moor heeft het onderwerp in drie hoofdstukken behandeld. In hoofdstuk I zijn de noodige definities gegeven van wat Spr. meent te moeten verstaan onder „de Kerk“ en „het sociale vraagstuk“. In hoofdstuk II wordt nagegaan wat de kerk moet nopen zich bezig te houden met het sociale vraagstuk, maar ook: waarom het noodzakelijk is, dat wie het sociale vraagstuk wil oplossen, rekening houdt met de kerk, en in het IIIe hoofdstuk wordt gehandeld over de taak, welke de kerk ten dezen heeft te vervullen, de middelen, welke daartoe haar ten dienste staan, en de verwachting, welke men van haar pogingen mag koesteren. Wat de inhoud der prediking betreft, verdedigt inleider de stelling, dat opzettelijke sociale prediking ongeoorloofd is. De prediking is dienst des Woords, en mag dus niets minder of meer geven dan ontsluiting der H. Schrift naar de behoefte van het gehoor. Aldus moet elke prediking sociaal zijn.

Voor de oplossing der sociale kwestie acht inleider van niet licht te schatten waarde den invloed, die door de kerk geoeft wordt door het wegvallen in de samenkomsten der gemeente van alle verschil van rijk en arm, patroon en arbeider, en van alle voorkeur bij Doop en Avondmaal. Onschadelijk en onchristelijk acht inleider echter niet, wanneer onderscheid gemaakt wordt bij de plechtigheid der huwelijksbevestiging, ook omdat de zaak hier z. i. eenigzins anders staat dan bij gewone samenkomsten der geloovigen. Ten opzichte van de verhuuring van de zitplaatsen wordt gewezen op het tweeterlei verschil van gevoelen in onze kringen. Zooveel merkt de inleider op, staat vast, dat men bij de toewijding der zitplaatsen nooit aan het geld of den stand eenige voorkeur mag geven.

Het hoog belang van het catechetisch onderwijs doet inleider pleiten voor het wijde draan van de beste krachten. Hij is om die reden tegen aanstelling van catechisecmeesters. De inleiding der klassen moet men, om paedagogische redenen, wel regelen naar de ontwikkeling en inrichting van het onderwijs. De vraag acht hij zeer ernstige overweging waard, of het in groote stadkerken geen aanbeveling zou verdienen, aan sommige predikanten, die bijzondere gaven daarvoor ontvingen, inzonderheid de catechisten op te dragen en hun van anderen pastoralen arbeid vrijstelling of verlichting te geven.

Ook kan de Kerk zijdelings zorgdragen, dat er voor de kinderen goede Christelijke scholen zijn; zij kan er bij de ouders op aandringen hun kinderen naar middelbare en hogere scholen te zenden, gebaseerd op Gods Woord. Want wil de Kerk iets kunnen in den sozialen strijd, dan zal zij moeten zorgen niet alleen menschen te hebben, doch ook officieren. Verder wijst de inleider er op, van hoeveel gewicht het huisbezoek van predikanten is, om de sociale nooden te leeren kennen; en ook in de oefening der tucht zal de Kerk meer en meer met het sociale vraagstuk in aanraking komen. Reeds meermalen kwam het in industrie-plaatsen voor, dat men om een werkstaking en de daardoor ontstane verhoudingen in de gemeente de bediening des Avondmaals moest uitstellen. En hier en daar kwam het ook reeds voor, dat men meende Christen-socialisten te moeten censureren. Zelfs zijn er pogingen aangewend om in dezen een algemeen regel te stellen. De inleider pleit voor een individuele oefening van tucht; ieder geval moet op zichzelf worden beoordeeld.

Niet het minst door den diaconalen arbeid leert de kerk de ellende van het tegenwoordige leven in haar vollen omvang kennen. In twee opzichten werke de diaconie vooral mede tot de oplossing van het sociale vraagstuk. Voorzeker door zich meer te gaan toelagen op het voorkomen van armoede, bijv. door het oprichten van voorschotkassen te bevorderen, door verstandige leiding, door het verstrekken van hulpmiddelen enz. Ten tweede, doordat zij in deze tegenwoordige wereld een beeld toonen van den toekomstigen heil-staat, om duidelijk te doen zien, dat het alles anders kan worden en eens anders zal zijn. Ook de gemeente moet in hare organisatie ervoor waken, dat zij ten opzichte van het sociale vraagstuk geen aanstoot geve en aan de oplossing ervan geen hinderpalen in den weg legge, bijv. door alleen de ambtdragers te kiezen uit den kring der rijken. Hier gelde alleen de aristocratie van den geest. Wat het optreden der Kerk naar buiten betreft, kan de Kerk bij voorkomende gevallen gebruik maken van haar petitie-recht bij de Overheid, en b.v. wanneer de sociale wetgeving in een gansch verkeerd spoor dreigt te gaan als bij het ontwerp-Treub, haar waarschuwend stem laten hooren. Misschien kan de Kerk om aan de juiste levensverhou-

dingen ook op maatschappelijk gebied mede te werken, af en toe opzettelijke verklaringen geven. Maar zij blijven bij het algemeene, en spreke zich zoo min mogelijk uit in bijzonderheden. Daarvoor is onze christelijke studie der oeconomie nog te veel in de kinderschoenen.

In zijn slotbeschouwing spreekt de inleider o. m. den wensch uit, dat de noodzakelijkheid, dat ook de kerk haar taak vervulde om tot de oplossing van het sociale vraagstuk mede te arbeiden, meer en meer in den kring der leerlingen en oud-leerlingen van de Vrije Universiteit gevoeld zal worden en tot studie zal zetten.

Voor het debat op deze inleiding gaven zich op de heeren: Dr. Van Es, Leeuwarden; Dr. Hock, Enkhuizen; Dr. Van Schieken, Vlieland; Dr. Hagen Nieuwe Pekela; Dr. Gipsen, Zwolle; Dr. Vermaat Makkum; en Dr. Hey, Tienhoven.

Dit debat liep, als te begrijpen is, o. m. over de vraag hoe de inleider zich het begrip »Kerk» had gedacht, als instituut of als organisatie; en wat door hem onder het begrip »sociale vraagstuk» werd verstaan. Moet het sociale gebouw, waarin we wonen, verdwijnen voor een nieuw, of moet het slechts worden gerepareerd. En welke is hierbij nu de taak van den Dienaar des Woords; hoe heeft hij te spreken op den kansel; hoe op de catechisatie, hoe bij huisbezoek; wat moet de Kerk als instituut ten deze doen? Had de referent geen voorbeelden kunnen noemen, bijv. hoe de Kerk te handelen heeft ten opzichte van predikantenactiematen; plaatsverhuizing e. d.; hebben we, met den Bijbel in de hand, het socialisme te veroordeelen; moest niet de sociale opvoeding van predikanten zijn besproken; hoe staan we tegenover de socialisatie der productiemiddelen; en hoe komt het, dat er reeds zoveel eeuwen sociale nood bestaan, en er nu toch pas van »het sociale vraagstuk» sprake is. Ziehier een beeld van de vragen door de verschillende sprekers gesteld.

Een der debaters, Dr. Gipsen, betreurde het o. m., dat in de middagvergadering niet een even wetenschappelijk onderwerp ter sprake was gebracht als in de morgenvergadering.

Dr. de Moor beantwoordde de sprekers, en wees op de omvangrijkheid en diepte van het onderwerp; hij heeft de overtuiging, dat wanneer de Kerk de middelen gebruikt die haar zijn geschonken, zij gansch niet machteloos staat ten opzichte van het brandende vraagstuk onzer dagen, al zal een volkomen oplossing in deze bedeeft niet mogelijk zijn. Op de verschillende onderdelen, waarover vele debaters spraken, gaat Spr. niet in; hij heeft slechts groote lijnen kunnen trekken. De sociale opvoeding van aankomende predikanten acht hij aan de Vrije Universiteit best toevertrouwd, en hij oordeelt het nu behandelde onderwerp van niet minder belang dan andere wetenschappelijke vraagstukken.

De Voorzitter dankte ook dezen inleider, constateerde dat deze eerste wetenschappelijke samenkomst nitnemend is geslaagd; dat het debat hoog stond en bracht dank aan alle aanwezigen. Daarna werd de samenkomst gesloten.

STUDIEFONDS.

In een der bovenzalen van het gebouw verenigden zich daarna oud-studenten der V. U., onder leiding van Prof. Dr. W. Geesink. In deze samenkomst werd besloten tot oprichting van een studiefonds voor de V. U.

Aan den vervolgens in »Tivoli» gehouden gemeenschappelijke maaltijd vereenigden zich een 130 deelnemers der Wetenschappelijke bijeenkomst. Aan tafel zaten o. m. aan de curatoren der V. U. Mr. Th. Heemskerk en Dr. A. Brummelkamp, van directieuren der Ver. voor H. O. op Grondslag der heer Joh. Krap; lector Dr. Buijten-dijk en verder de Professoren Dr. A. G. Honig en Dr. J. Ridderbos uit Kampen. Prof. Honig, die aan tafel voortzat, bracht dank aan H. H. Directeuren voor deze nitnemend geslaagde Wetenschappelijke Samenkomst en stelde een toast in op de Academie.

URE DES GEBEDS.

Te 7½ uur vereenigde zich in de Oosterkerk de vrienden en vriendinnen der Vereniging, die reeds in groote getale te Utrecht aanwezig waren, waar de bidstond zou gehouden worden. De leiding was opgedragen aan Dr. T. Ferwerda van Amsterdam. Na het zingen van Ps. 27 : 1, het lezen van Ps. 19 ging de spreker voor in gebed en sprak daarna naar aanleiding van Joh. 8 : 36: »Indien dan de Zoon u zal vrij-maakt hebben, zoo zult gij waarlijk vrij zijn».

Een hoogeschool als de onze, aldus de Spr. ongeveer, in stand gehouden niet door den steun van ruime Rijks-subsidies of van rijke schenkingen, maar door de bijdragen van duizenden onder wie de meesten tot de »kleine luyden» moeten worden gerekend, is een bewijs voor den trouwen bond tusschen leven en wetenschap. Onze Vrije Universiteit wordt door den Calvinist niet als een luxe, maar als een levensbehoefte beschouwd. De liefde, haar toegedragen, wordt ons duidelijk door het tekstwoord dat wij met elkander oploegen. Christus wijst zichzelf hier aan als een bewijzer der waarachtige vrijheid, omdat hij voor zijn volk de handen van de heerschappij der zonde breekt. Hij maakt van zondaren weer menschen, bekwaam om hun God naar de inspraak van hun hart te dienen, overeenkomstig zijn wet, gelijk die in het dubbelgebed der liefde den adel der ware vrijheid uitroep. Maar deze vrijheid is tevens oorzaak van moede en strijd. Vooreerst toch vindt de geloovige in eigen zieleleven nog de bange nadering van de macht der ongerechtigheid, die de volle ontplooiing van zijn geestelijk leven bemoeit. En dan verkeert hij in een wereld die de waarachtige vrijheid, gelijk de Zoon die alleen schenkt, verwerpt als een dwaasheid en ergernis; een wereld waarin de wet der zonde haar verwoestende invloed in allerlei verhoudingen laat gevoelen. Daarom is voor »Heeren volk, dat zijn geestelijke vrijheid lief heeft, vrede in en met die wereld ondenkbaar.

Het moet als een zoutend zout haar door-dringen en heilighend op haar inwerken, maar dit gaat niet zonder botsing en conflict. Daarbij is de kerk voor den geloovige ongetwijfeld de eerste en voornaamste steun, omdat zij in de bediening der genademiddelen den wortel van het geloofsleven sterkt. Maar bij een vrije kerk behoort een vrije universiteit, die den geloovige voorlicht op heel het levensgebied. En hierin ligt nu ook de verklaring van de liefde die den Gereformeerde bezielde voor deze hoogeschool. Hij steunt haar door zijn gaven en geboden niet alleen omdat zij beginselvaste predikanten, advocaten enz. kweekt, maar bovenal ook omdat zij gelooft in een o. m. een antwoord te geven op de talloze vragen, waarvoor de beijder zich keer op keer ziet geplaatst.

Er is een geestelijke band, waardoor ons Calvinistisch volk zich aan haar verbonden voelt, omdat zij immers voor haar deel en voor haar roeping mee wil werken hieraan, dat de beijder zich meer en meer bewust worde van den

inhoud van zijn geloof, en aldus gewapend zij tegen de banden waarin het vleesch dit aard-sche leven ketent.

Daarom buigen wij ons ook straks voor des Heeren troon, om in eerbiedige smeking Hem op te dragen de belangen van deze Vereniging en van hare school.

Bij belijdenis van schuld voor veel tekort-koming, mag dit gebed toch ook blijde dankbaarheid vertolken, met het oog op de gunst des Heeren, die niet van ons week, maar ken-nelijk nog zegende. En het gebed voor den verdere wasdom van onze Vrije Universiteit mag opgezonden worden in stil vertrouwen, dat het verhooring vinden zal. Want haar bedoelen is toch geen ander dan te arbeiden in den geest van het eerste drielst smeking van het gebed des Heeren. Zoo wenschte ze, in volstrekte ge-hoortaantheid zich onderwerpend aan des Heeren wil, aan al Zijn volk den weg te wijzen, waarvan het einde is de vrijheid der heerlijkheid van Zijne kinderen.

Nadat de Spreker de balansen der Vereen-igingen en harer School in den gebede had opgedragen, verliet de schare het kerkgebouw.

Zoals andere jaren had ook nu de Regelings-commissie gezorgd dat den leden en begunstigers nog een plaats voor een uur van gezellig en vriendschappelijk samenzijn geboden werd. Daar toe was gelegenheid in den mooi verlichte tuin van de Johanneschool, waar men langen tijd genoeglijk bijeen bleef.

DE JAARVERGADERING

ving den volgende morgen te ruim tien ure aan. Zij werd gehouden in de groote zaal van Trivoli, die wel wat ruim was, ook al was de opkomst verre van gering. Na Psalmgezang, het lezen van Psalm 147 en gebed, hette de Voorzitter, Mr. Th. Heemskerk, de aanwezigen welkom.

Naarmate 't leven om ons heen onrustiger wordt, dus de Spreker, is het te meer te waar-deeren, dat gij hier zijt gekomen voor een rustig samenzijn van overdenking en gebed.

Immers, wat is deze jaarlijkse bijeenkomst, waarin onze Vereniging in zichtbare gestalte verschijnt, anders, dan dat de moeder, de Vereeniging, omziet naar haar kind, de Vrije Universiteit? Zij beschouwt daarbij ook wel hare eigen aangelegenheden, maar dat doet zij om haar kind. Hoe gaat het met de Universiteit? Dat is hare overdenking, en die lost zich op in gebed om gezondheid, groei, bloei en vruchten, om zegen.

Ik wensch heden meer bijzonder uwe aandacht te vragen voor den groei der Vrije Universiteit.

Ik kies dat onderwerp niet. Het dringt zich aan mij op. De groei van de Universiteit eischt op dit oogenblik onze oplettendheid en onze zorg.

Het is eenigzins wonderspreukig. Want het begint hiermede, dat voor het voortbestaan op den tegenwoordigen voet versterking van midde-len noodig is. Eene periode van te korten dreigt, en middelen tot dekking moeten worden ge-vonden. Maar hiernaevens liggen middelen gereed, die niet tot onderhoud van het bestaande kunnen worden aangewend, maar dienen om uitbreiding te bevorderen, namelijk de renten van het van Coeverden-Adriani-fonds. Gij kunt het lezen in het jaarverslag. Blz. XXIV en XXV. Wij worden dus gedwongen tegenwoordig tot het zoeken naar middelen om te blijven bestaan, en tot uitbreiding, om over meer middelen te kunnen beschikken.

Onze eerste bron van inkomsten vinden wij in de contributie der leden en begunstigers onzer Vereniging, vruchten van liefde en toe-wijding, met eene welkome versterking van lega-ten en erfstellingen. Natuurlijk wordt het eerst uitgezien naar een ruimer vloeien van deze bronnen.

Nauwelijks zal dit verkregen kunnen worden, zoo niet een bijzondere zegen zich openbaart. Wanneer men dan zooveel uitbreiding aan-brengt als uit de rente van het Coeverden-Adriani-fonds bekostigd kan worden, dan is de Universiteit in stand gehouden en zeer be-scheidenlijk gegroeid.

Men staat dan echter bijna onmiddellijk weer voor nieuwe behoeften, die bevestiging eischen, en voor de vraag of niet nieuwe bronnen van inkomst zich moeten ontsluiten. Of wij die kunnen vinden? Ik laat dit vooralsnog in het midden; maar ik ben overtuigd, dat wij er alleen dan om kunnen vragen, wanneer wij steeds blijven groeien en ons voor groei ge-reed houden.

Wat is in dit verband onder groei te ver-staan? Niet toecomen van het aantal stu-den-ten; die is wenschelijk; maar zij behoefte ons niet te bezwaren.

Zij belast de begroting der Vereniging niet, eer het tegendeel. Maar groei is in de eerste plaats vermeer-dering van het aantal hooggeleerden. Daarna is behoefte voor de literarische en de juridische faculteit. Onze hooggeleerden zijn overladen, en het ligt in de aard der zaak, dat de aan onze Universiteit verkrijgbare doctoraten vermeerderd worden. De doctoraten die de Vrije Univer-siteit kan verleenen met gelijke rechten als verbonnen aan doctoraten, verkregen aan de Rijks-Universiteiten, zijn voor de juridische fa-culteit het doctoraat in de rechtswetenschap, en voor de literarische faculteit de doctoraten in de klassieke letterkunde, in de semitische letter-kunde en in de wijsbegeerte. Doctoraten in de Staatswetenschappen en b. v. in de Nederland-sche taal en letterkunde ontbreken.

Vermeerdering van het aantal hooggeleerden in de medische faculteit is ook noodig. Wij hebben thans onzen hooggeleerden Prof. Bouman, hooggeleerd in de psychiatrie, en een lector, on-langa benoemd, van wie wij goede hoop koesteren, den heer Buitendijk. Maar in 1930 uiter-lijk moeten wij ten minste drie hooggeleerden in de medische faculteit hebben, zal niet onze ge-lijkstelling met de Rijks-Universiteit voor de graden, voor welke de Vrije Universiteit is an-gewezen, vervallen. Immers de aanwijzing is geschied bij Kon. Besluit van 4 December 1906 en zij vervalt krachtens art. 199 der Hooger Onderwijswet na 25 jaren, indien er dan niet ten minste 4 faculteiten elk met ten minste 3 gewone hooggeleerden zijn, en zij vervalt 25 jaar later, dus in 1955, als er dan niet 5 faculteiten zijn.

De groei, waartoe de wet zeive ons prikkelt, is dus ten slotte de vermeerdering van het aan-tal faculteiten, en wel vorming van eene fa-culteit in de wis- en natuurkunde.

Dit is nu alles, wat de Engelschen noemen, *matter of fact*, de zeer nuchtere uitwendige stand der dingen.

De groei der Vrije Universiteit omvat echter nog iets meer. Zij is eerst volledig uitgegroeid, wanneer zij binnen den kring harer werkzaam-heid de geheele wetenschap betreft. En men moet vragen: ligt een groei, waarbij zoo hoog genikt wordt, ook in den aard van de zaak;

komt zij overeen met de bedoeling van ons pogen?

Ik beantwoord die vraag bevestigend, maar ik moet toch aanstonds eene tegenwerping onder de oogen zien, die zich opdringt.

Er zijn vakken (ik zal ze nu niet noemen) waarbij het beginsel der Vrije Universiteit niet zoo onmiddellijk betrokken is dan bij andere. Zulke vakken zouden met name voor de medische fa-culteit en de wis- en natuurkundige faculteit zijn aan te wijzen; zij het ook dat men bij die aan-wijzing voorzichtig moet zijn. Zou het nu niet, zoo kan men vragen, op onze weg liggen, om ons te bepalen tot de meest principieele vakken en ten aanzien van de andere, meer neutrale, te aanvaarden wat aan de openbare Univer-siteiten wordt gegeven, met de eventueel noodige correctie welke uit onze beginselen voortvloeit. Men mag dit te meer vragen, omdat wij werke-lijk dikwijls gebruik moeten maken en kunnen maken van gegevens, welke door geleerden van andere richting zijn bijeengebracht, om die dan te plaatsen in hetgeen wij als het juiste licht moeten beschouwen. Wanneer wij voorts letten op de reusachtige middelen welke voor het bekostigen van eene volledige Universiteit vereischt zijn, en waarover wij niet de beschikking hebben, dan is deze methode zeer verleidelijk.

Toch is zij niet de juiste, en er rijzen tegen haar zelfs praktische bezwaren.

Vooreerst zou daardoor de taak onzer hoog-geleerden aanmerkelijk worden verzwaaard. Zij zouden eigenlijk, ieder voor zijne faculteit, al de onderdelen der wetenschap moeten be-strijken, om die te samen in onderling verband in het juiste licht te stellen. Wij streven wel naar dit inzicht, voor zoover bereikbaar, in den onderlingen samenhang van alles, maar het is niet aan een man gegeven, het gansche veld te overzien. Ieder moet nu eenmaal een deel voor zijne rekening nemen.

Voorts zou de opzet der zaak eigenlijk eene gansch andere moeten zijn dan die, welke bij de stichting der Universiteit gekozen is. Wij hadden dan bijzondere leerstoelen moeten stichten en zoo als aanvullend element bij de openbare universiteiten moeten optreden, zoodat het onderwijs van onze hooggeleerden met dat der zoogenaamd neutrale hooggeleerden één ge-heel uitmaakte en daarmede samengroeide. Maar zoo gaat het niet; het onderwijs van meer neutralen aard is slechts zeer ten deele neutraal, en de aangevulde openbare universiteiten zouden, meer nog dan in haar tegenwoordig bestaan, huizen zijn, in zich zelf verdeeld. Om al de openbare universiteiten aan te vullen, zouden wij ook de mannen niet kunnen leveren; kozen wij ééne uit, dan zou deze al spoedig in een vreemd licht en tweeslachtigheid komen te staan.

Maar de hoofdzak is: welke is de principi-ele eisch? En dan is het dit: eene volledige Universiteit op Gereformeerden grondslag.

Waarom? Wij beoogen niet eene seculiere beoefening der wetenschap, partijdig, bestaande in bestrijding van andere richtingen.

Wij beoogen onpartijdige zuivere beoefening der wetenschap in haar geheel en in hare onderdelen, zoodat de waarheid gekend en het gekende overeenkomstig de waarheid verstaan wordt.

De wetenschap is iets zeer hoog; zij omvat, op geestelijk en stoffelijk gebied, alles wat is, in het juiste verband gezien. Eene Universiteit beoogt te zijn een volledige schatkamer der wetenschap. En de Vrije Universiteit, staande op den grondslag der Gereformeerde beginselen, erkent dat de wetenschap tot ons komt door de Goddelijke openbaring, van Hoogere Orde, in het Woord, in den Zoon, in den Heiligen Geest, en de openbaring van lagere orde, de gegevens in de Schepping. De schatkamer der wetenschap kan nu niet vol en de inhoud kan niet juist gerangschikt zijn, als niet alles in het licht der Goddelijke Openbaring, geloovig en nuchter naar de waarheid beschouwd wordt.

Nu zult gij zeggen: wij kunnen niet alles weten en alles verstaan, en zelfs alle geleerden te samen kunnen niet alles weten en alles verstaan. Zoo is het. Ook hier geldt het woord van Paulus: wij kennen ten deele. God weet alles en overziet en doorziet alles van uit het middenpunt. Wij weten en zien niet alleen niet alles, maar staan telkens aan vergissingen bloot; doch wij moeten bij de beoefening der wetenschap ons rekenschap geven, dat uit dat Hoogste Middenpunt lijnen getrokken zijn, die de juiste orde der dingen bepalen en dat, zoo wij eigenmachtig onzerzijds lijnen trekken, wij de orde der dingen verstoren. De stralen, uit het hoogste middenpunt getrokken, mogen zich somtijds van uit een lager gelegen punt splitsen in bundels en dan kringen van lagere orde for-meeren, waarin een samenhang bestaat, die het onderwerp van eene wel wetenschappelijke, maar toch meer speciale studie van eenigszins lager orde vormt, de voligste en meest juiste methode van studie ook voor die kringen is toch die, waarin de samenhang met hetgeen ons omtrent het Hoogste openbaar is, niet uit het oog wordt verloren.

En derhalve brengt ons beginsel mede, dat wij eigenlijk eene Vrije Universiteit moeten beoogen, zoo volledig van alles voorzien, als de vorderingen der wetenschap het eischen, opdat ieder die er onderwijs geniet, zooveel als hij medeneemt krijgt, gereed gemaakt, zoodat het in het geheel der waarheid past.

Wel schijnt dit beoogen vermetel; maar toch is het in beginsel bescheiden, dan eene beoe-fening der wetenschap welke meet met de Godde-lijke openbaring geene rekening te moeten houden.

En bij alle zorgen, die in verband met de taak en de behoeften der Universiteit ons benauwen, is er iets, dat bemoeit. Vraag den studenten of zij gelooven, dat de Vrije Universiteit hun iets meer brengt, dan aan andere Universiteiten is te krijgen, zij zullen u bevestigend antwoorden. Zij zien in, dat het hun verstrekte onderwijs niet eng is, maar dat het hun gezichtkracht verruimt en hen helpt om in hoogerden zin onpartijdig en niet eenzijdig verschillende weten-schappelijke vraagstukken te beschouwen.

Ook nog om een andere reden is het streven naar een volledige Vrije Universiteit principieel de meest juiste weg, omdat de beoefening der wetenschap wel den steun der overheid behoeft en tot op zekere hoogte ook eenige regeling van overheidsweg, maar niet doet beoogen te staan onder overheidse bestuur.

De openbare universiteiten wenschen dit ook eigenlijk niet, zij willen eigenlijk evengoed als wij de soevereiniteit der wetenschap in eigen kring erkend zien: zelfs als het Overheidsgezag met zeer groote bescheidenheid optreedt, kan er toch telkens »wrijving» ontstaan. De Vrije Universiteit als bijzondere Universiteit, staat ook daarin op zuiverder grondslag.

Zullen wij, of liever zullen onze kinderen en kindskinderen ooit een Vrije Universiteit, die men volledig uitgegroeid mag noemen, ver-krijgen?

Op de vraag zal ik natuurlijk niet pogen het antwoord te geven. Aan wat wij aarde ver-krigen, ontbrekt altijd iets, maar toch moeten

wij naar het beste streven. En zoo wij hielden, moeten wij niet weinig maar veel vragen.

Maar zeker, zal het tot meerdere groei komen, dan hebben wij noodig meer mannen van wetenschap, die het Hoogleeraarsambt kunnen vervullen, en meer middelen.

Niet slechts aan ruime contributies bestaat behoefte, maar ook aan groote kapitalen. Een paar miljoen om mee te beginnen, ware niet te veel. En het is niet ondenkbaar, dat wij voor verdere bloei ook den steun zullen moeten inroepen van de Regeering, die thans ter tegemoetkoming in de kosten van voorzie-ning in onderwijs-lokalen een subsidie van f 4000 's jaars, eigenlijk f 100.000 in 25 jaar, verleent en de Handelshoogeschool te Rotter-dam steunt met eene niet onaanzienlijke jaar-lijkse bijdrage.

Ik laat dit thans rusten. Ik wensch slechts uit te spreken, dat de Vrije Universiteit krach-tens haar beginsel tot groei is bestemd, zelfs tot aanzienlijke groei, en dat wij dien groei moeten begeeren en er toe medewerken. Tevens dat het groeien niet bedoeld is als een uit de kracht groeien, maar juist van uit het beginsel en in nauwe aansluiting aan het beginsel moet geschieden.

Maar, het is een groote zaak, die wij begeeren, de groei van een eik. God schenke den wasdom.

En mogen wij dan zeggen met onze studenten:

Vivat, crescat, floreat, Academia libera nostra.

Na het uitspreken dezer door de Vergade-ring toegejuichte rede werd de presentieelij voorgelezen; vonden de notulen van de vorige vergadering goedkeuring; het jaarverslag over 1913 evenzeer; werd het rapport goedgekeurd van de commissie van toezicht over de rekening van 1913, en toen stelde de Voorzitter voor aan H. M. de Koningin te zenden het volgende telegram:

De Vereniging voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden grondslag, in »Tivoli» te Utrecht vergaderd, brengt Uwe Majesteit eerbiedig hulde, met de bede, dat het Gode behage Uwe Majesteit en Haar Huis te zegenen en Uwe Majesteit tot heil van Haar volk te behoeden en te behouden.

De Voorzitter der vergadering, HEEMSKERK.

Met toejuiching werd daartoe besloten.

Voorts werd aan de stichters der Vrije Un-versiteit, Dr. Kuiper en Dr. Rutgers, het vol-gende telegram gezonden:

De Vereniging voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden grondslag te Utrecht bijeen, dankbaar gedenkende Uwen arbeid tot stich-ting en opbouw der Vrije Universiteit, bidt u des Heeren zegen toe. HEEMSKERK.

Daarna ontving Prof. Dr. F. W. Groenheid het woord, die sprak over: »Den financieelen toestand van onze Vereniging».

De jaarvergaderingen van de Vereniging voor H. O. op Gereformeerden Grondslag, zoo zij spreker ongeveer, danken hun belang-rijkheden aan de referenten, die er ten gehoore worden gebracht. Zaken de Vereniging betref-fende worden er gewoonlijk weinig afgedaan. Dat heeft iets voor, maar het heeft tegen, dat de nooden der Vereniging weleens minder aan de leden en begunstigers bekend zijn, dan wensche-lijk is. Het groote tekort van f 17000, waar-mede de Vereniging het verloopende boekjaar moest sluiten, heeft dan ook Directeuren er toe geleid om eens bijzonder de aandacht te vragen voor den financieelen toestand onzer Vereen-iging. Hoe is dat groote tekort ontstaan? Er zijn buitengewone en gewone oorzaken. Tot de buitengewone oorzaken behoort allereerst de H. O. wet van 1905, die zeer terecht als een der waarborgen van den effectus civilis eischt, dat de V. U. niet minder dan een bepaald aantal hooggeleerden zal hebben en evenzeer, dat er college zal worden gegeven in alle vakken, waarin examen wordt afgenomen. Dat alles verplicht tot uitgaven. Een tweede oorzaak is het misverstand inzake de van Coeverden-Adriani-stichting. Vanwege de stichting was meegedeeld, dat er gelden beschikbaar waren, doch later bleek, dat die gelden niet konden worden be-steed voor enkele doeleinden, waarvoor door heeren Directeuren reeds uitgaven waren gedaan.

Onder de gewone oorzaken moet allereerst genoemd de gestadige teruggang der contribu-ties, die vooral is ontstaan doordat men thans gemiddeld veel kleinere bedragen bij-draagt dan vroeger. Vergeleken bij 1887 komt er bijna f 6000 minder in aan jaarlijkse bij-dragen. De oorzaak daarvan aan te wijzen is niet zoo gemakkelijk. Over 't algemeen wordt thans meer aan weelde besteed dan vroeger. Kwaad doet ook de tegenwerking van hen, die men als »Wachtergroep» zou kunnen aandui-den. Maar dan moet ook gezegd, dat vele leden en begunstigers der Vereniging met den werkelijken toestand niet of zeer onvoldoende op de hoogte zijn. Ook voldoen nog niet alle kerken aan het besluit der Synode, om jaarlijks twee collecten te houden voor de Theol. Fac. der V. U. Wat er nu gedaan kan worden tot verbetering? Allereerst moeten alle Gereformeerden, alle Chris-tenen overtuigd zijn van de noodzakelijkheid van Gereformerd Hooger Onderwijs. Daartoe moet ze brengen de betekenissen en de waarde van de Vrije Universiteit, die toch waarlijk niet gering zijn. En vraagt men naar middelen, die dienen kunnen om meer geld te brengen in de kas van onze Vereniging, dan moeten in de eerste plaats de oud-leerlingen opgeroepen. Zij, die zooveel van de V. U. hebben ontvangen, kunnen hun dank-baardheid niet beter toonen, dan door te werken voor de Vereniging van H. O. op Gereformeerden grondslag. Maar ook in den gewonen weg is nog veel te doen, als lokale comite's, correspon-den-ten, en agenten er op uitgaan, dan is er nog heel wat te bereiken. Dat dit waar is, blijkt wel het best daarmede, dat de vernieuwde actie, die nog nauwelijks begon, nu reeds f 1434.90 vermeerdering van contributie bracht. Dit moet voor alle Gereformeerden vaststaan, na kerk, armen en lagere school komt het eerst voor een groote bijdrage in aanmerking de Vereniging voor Hooger Onderwijs op Gere-formeerden grondslag.

Nadat de Voorzitter en Prof. Fabius nog met enkele krachtige woorden opgewekt hadden tot het verlenen van steun aan de Vereniging voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden grondslag, werd medegedeeld dat tot bestuurlij was gekozen, in de vacature Th. Ruys Gen., de heer J. H. de Waal Maleijt en tot lid der Commissie van toezicht op het geldelijk beheer de heer G. H. A. Groenheid.

Na het zingen van Psalm 81 : 12 werd de Jaarvergadering door Dr. Goudappel van Utrecht met dankgebed gesloten.

DE MEETING.

Des middags te 2 ure was de schare weer bijeen: thans om te luisteren naar de rede van

Prof. Dr. H. H. Kuiper over: »Het recht en belang van de Vrije Universiteit».

Spreker begon met er op te wijzen dat het eenigermate bevreemden kon, dat thans, nu de Vrije Universiteit reeds vier en dertig jaar had bestaan, nogmaals een pleidooi moet worden gehouden voor haar recht en belang. Dat zulk een pleidooi noodzakelijk was bij haar oprich-ting sprak van zelf, maar sinds had ze op het gebied der wetenschap en plaats zich veroverd, die door niemand haar meer betwist werd. De spot, waarmee ze bij haar optreden begroet werd, maakte voor waardering plaats. De weten-schappelijke handboeken harer hooggeleerden en de dissertaties harer leerlingen genoten een wel-verdienden roem. De Regeering had zelfs den effectus civilis aan haar graden verleend en de Rijksuniversiteiten hadden, trots het verschil in beginsel, haar als Universiteit erkend. Des te smartelijker was het daarom, dat de Hoogeschool, die juist voor het Gereformeerde volk werd opgericht, in eigen kring niet altoos die waar-deering vond, waar ze aanspraak op heeft. De Gereformeerden in de Hervormde Kerk, die aanvankelijk haar steunden, wendden zich van haar af en zochten nu in aanvullings-professoren aan de Rijksuniversiteiten heil. En onder de Gereformeerden in de Gereformeerde Kerken was een machtige groep, die in de Vrije Un-versiteit een gevaarlijke mededingster zag voor de Theologische School en al scherper het seminaristische beginsel tegenover het universi-taire stelden. Daardoor was de liefde van velen verflauid en dreigde gevaar voor het voortbe-staan der Vrije Universiteit. Spreker achtte dat het daarom de tijd was geworden om tegen het drijven van dit seminaristische beginsel weer het aloude Gereformeerde beginsel van de Universiteit met kracht te bepleiten. Hij wees er op, hoe dit seminaristische beginsel, dat vooral door de Roomsche Kerk gehuldigd was, in de praktijk geleid had tot een overgeven der Universiteiten in de handen van het ongelooft, gelijk in Frankrijk was te zien. Het was daarom een ernstige fout geweest, dat de vrije Gerefor-meerde Kerken, die in de 19e eeuw in Schot-land, Zwitserland, Frankrijk en Amerika ont-staan waren, haar kracht in het stichten van Theologische Kweekscholen hadden gezocht en het nergens tot een Gereformeerde Universiteit was gekomen. De gevolgen daarvan waren, dat de invloed van het Calvinisme op het volks-leven was te loor gegaan; dat de ongelooftige filosofie en natuurkunde de overhand had gekregen en tot in de Christelijke Kerk toe reeds de meest fundamentele leerstukken wer-den prijs gegeven. De praktijk had aldus ge-leerd, dat men met een theologische kweek-school niet kon volstaan. Daarom kwam Spr. met kracht op voor het goed recht en de noodzakelijkheid van een Gereformeerde Un-versiteit. Hij toonde aan, hoe zulk een Hooge-school met den Bijbel de wettige consequentie is van den schoolstrijd, die bijna een eeuw lang in ons vaderland was gevoerd en die alleen dan met een zegepraal kon eindigen, wanneer het beginsel van eene vrije Christelijke School ook op het gebied der Universitaire wetenschap werd doorgetrokken. In de tweede plaats beriep hij zich voor dit goed recht op de historie van het Calvinisme. Calvin zelf had te Genève geen kerkelijk seminarie maar een Universiteit gesticht en in alle Calvinistische landen had men zijn voorbeeld gevolgd. Al was het recht van de Kerk om kweekscholen te stichten nooit betwist, en al maakte de Kerk van dit recht ook meermalen gebruik, wanneer de nood haar daartoe dwong, het streven der Gereformeerden was nooit geweest om met zulk een kweekschool zich tevreden te stellen; overal, in Duitsch-land, in Schotland en in Nederland ging men tot stichting van Gereformeerde Universiteiten over. In de laatste plaats toonde Spr. aan, hoe dit historische verschijnsel niet toevallig was, maar saamhang met de Gereformeerde begin-selen; het opkomen voor de ere Gods, het op-eischen van alle terreinen des levens voor de soevereiniteit Gods, het verwerpen van het valsche dualisme tusschen natuur en genade en het hoog belang, dat de Gereformeerden aan de wetenschap als gave Gods toekenden. Dat vroeger deze Gereformeerde Universiteiten door de Overheid werden opgericht en de Vrije Un-versiteit van een particuliere vereniging uitgaat, ligt in de geheel veranderde positie van de Overheid en doet niets af aan het beginsel zelf, dat heel de wetenschap naar Gods Woord moet worden beoefend. Na zoo het recht der Univer-siteit bepleit te hebben, wees spreker ten slotte op het belang, dat de Vrije Universiteit heeft voor het Gereformeerde volk. Het aantal stu-denten, dat ze heeft opgeleid, bedraagt nu reeds 635; ze heeft aan de Kerk uitnemende Dienaren des Woords geleverd; knappe leeraren voor onze Christelijke gymnasia; en juristen, die met talent en ijver op politiek gebied werkzaam zijn. Haar invloed strekt zich zelfs ver buiten ons land uit, waar tot uit Noord-Amerika en Zuid-Afrika leerlingen tot haar kwamen. Bovenal dankt ons Gereformeerde volk echter aan onze Vrije Universiteit, dat de smaad, alsof dit volk tot de nachtschool en het niet-denkend deel der natie behoorde, op schitterende wijze was gelogenst. Daarom wekte spreker niet te meer vrijmoedigheid allen op, die de Gereformeerde beginselen lief hadden, om onze Calvinistische Hoogescholen te steunen en sprak hij de bede uit, dat ze in de toekomst niet alleen het ver-eenigingspunt voor alle Gereformeerden, maar ook een zegen voor ons land en volk worden mocht.

De rede van Prof. Kuiper vond warme toe-juiching.

De Voorzitter deelde mede, dat van H. M. de Koningin het volgende antwoord op het huldetelegram was ingekomen:

Hare Majesteit de Koningin draagt mij op u allen Hoogstergelver dank over te brengen voor gebrachte hulde.

Adjutant van dienst, SICKINGHE.

De Voorzitter herinnert hoe voorheen de Meeting ten doel had de tegenstanders van de Vrije Universiteit uit hun tent te lokken en met hen in 't strijdperk te treden. Dat doel is, vooral in de laatste jaren, niet altijd bereikt; de tegenstanders kwamen niet; het over hen gevelde vonnis had veel van een vonnis, gewezen bij verstek. Doch diinaal is de zaak anders; de inleider heeft een woord gesproken, waarop uit deze vergadering als een antwoord kan worden verwacht. Hij brengt den inleider dank voor zijn bemoeiigende en opbouwende rede en geeft de gelegenheid om over het onderwerp van gedachten te wisselen.

Al dadelijk boden zich aan Dr. Aalders uit Ermelo; de heer P. Bergmeijer uit Batavia, en Dr. Hofstede uit Blokkij.

Dr. Aalders zegt, dat het hem hartsbehoefte is een woord van dank te spreken voor het kostelijke, bezielende en warme woord dat Prof. Kuiper hooren deed; en 't doet hem goed, dat uit de vergadering zelve een stem opging,

die gewel-
er ee-
zou-
met
van
Hoog-
Spr-
groot-
ken-;
worde-
voor-
en d-
innen
refere-
dank-
de w-
rede
baar
De
zich
es-on-
Gere-
danz-
dezel-

In-
wensc-
de ver-
er dat
wel ge-
geld o-
te he-
Theol-
heeft
dikant-
dan to-
ook w-
Met e-
ten be-
Ds.

ring u-
refera-
hier te
behoor-
pr. m-
en be-
Bij he-
ware i-
waard-
recht
mogelij-
werd o-
beoefe-
telijke
logisch

Het
Lonk-
gen te
in zijn
vinden
behoor-
gaderin-
hij dit
de vri-
geven
men v-
eenheid
heeft c-
vullen;

Than-
voor re-
De i-
heeren
huyten-
vriende-
door b-
treden
Dr. A-
woorden
liefde i-

Wat
over de
in de
questie
zijn be-
als redi-
door D-
gedaan.
Men he-
gemaakt
is, kan
zijn, he-
haven.

Mr. I-
wering
gische S-
zij niet-
Univer-
terrein
Aan
en aan
de deba-
De I-
Heemsk-
en spre-
de oud-
daarna
Ps. 72:

Een
zoekers
aan een
prachtig
lijk in
Heemsk-
medede-

Der
Kome-
gevre
ontslu-
hooge
van zi

Zoals
van het
geopend
toast w-
dischen
bekrach-
woord f-
Gen., J-
Schelven
S.

recht en
en dat het
ans, nu de
g jaar had
et worden
Dat zulk
ar optisch-
op het
veroverd,
t werd. De
n begroot
De weten-
leeraren en
en een wel-
d zelfs den
end en de
verschil in
nd. Des te
ogeschied-
volk werd
die waar-
heeft. De
Kerk, die
n zich van
professoren
t onder de
de Kerken
Vrije Uni-
er zag voor
herper het
et universi-
ten van velen
et voortbe-
achte dat
n tegen het
ginsel weer
el van de
3. Hij wees
ginsel, dat
uldigd was,
ergeven der
et ongelof-
was daarom
je Gerefor-
in Schot-
merika ont-
dichten van
gevocht en
Universiteit
waren, dat
het volks-
ogelooft
erhand had
Kerk toe-
tukken werd
aldus ge-
kweek-
kwam Spr.
cht en de
eerde Uni-
e Hooge-
consequentie
n eeuw lang
e alleen dan
wanneer het
School ook
wetenschap
plaats beriep
historie van
te Geneve
Universiteit
landen had
is het recht
lichten nooit
in dit recht
: nood haar
eformeerde
kweekschool
in Duitsch-
d ging men
diversiteiten
n aan, hoe
evallig was,
de beginse-
Gods, het
levens voor
pen van het
e genade en
nederen aan
uenden. Dat
uitten door
e Vrije Uni-
ging uitgaat,
tie van de
beginself
Woord moet
der Univer-
er ten slotte
rsteit heeft
t aantal stu-
agt nu reeds
de Dienaren
raren voor
ten, die niet
rkaar zijn.
buiten ons
ka en Zuid-
n. Bovenal
er aan oen-
sof dit volk-
nkend deel
de wijze was
met te meer
reformeerde
alvinistische
bij de bede
en het ver-
erden, maar
olk worden
warne toe-
van H. M.
rd op het
aagt mij op
r te brengen
in dienst,
gne.
oorheen de
ders van de
loken en
Dat doel is
dij bereikt;
t over hen
nis, gewe-
saak anders;
en, waarop
woord kan
leider dank
nde rede en
onderwerp
Aalders uit
Batavia, en
artsbehoefte
n voor het
rd dat Prof.
hem goed,
tem opging,

die de gevoels vertolkt door dit referaat
gewekt. Onder de vrienden van de V. U. was
er een gevoel alsof er een begin van inruiking
zou zijn waar te nemen; en vandaar dat alom
met warme instemming werd kennis genomen
van de nieuwe actie, die ten behoeve onzer
Hoogeschool in het land wordt waargenomen.
Spreker verheugt zich daarover; hij is een
groot voorstander van den vrede in onze Ker-
ken; maar wanneer die vrede zou moeten
worden gekocht tot den prijs, dien men er
voor vraagt, dan moeten we ons "neen" krachtig
en duidelijk laten hooren en het standpunt
innemen, op 't zoo krachtige wijze door den
referent geschetst. Hij spreekt nogmaals zijn
dank voor het gesproken uit en vraagt, onder
de warme toejuiching der vergadering, of de
rede van Prof. Kuiper niet in druk verkrijg-
baar kan worden gesteld.

De heer P. Bergmeijer uit Batavia herinnert
zich ook, toen hij van hier naar Indië vertrok,
en onderscheidene verschillpunten tusschen de
Gereformeerden bestonden, en het bedroeft hem
dat, nu hij na vele jaren terugkeerde, nog
dezelfde verschillpunten bestaan.

In Indië wordt veel over de V. U. gesproken,
wenscht men ook een Bedienaar des Woords voor
de verstrooide Gereformeerden; doch men maakt
er dan in den regel de opmerking bij: "daar zal
wel geen geld voor wezen". Hoe, zegt Spr., geen
geld om de verstrooide Gereformeerden in Indië
te helpen en wel geld om een dubbel stel
Theologische professoren te bekostigen". Indië
heeft voor de behoefte aan Gereformeerde predi-
kanten, doctoren enz. De V. U. moet niet
dan tot nog toe denken aan wat Indië behoeft;
ook wat de opleiding van ambtenaren betreft.
Met een warm beroep op den arbeid der V. U.
ten behoeve van Nederlandsch-Indië, eindigt Spr.

Da. Hofstede spreekt zijn dank en bewonde-
ring uit voor het door Prof. Kuiper gehouden
referaat, en roemt den moed om dit vraagstuk
hier te sprake te brengen. Hoewel zelf niet
behoorende tot de Gereformeerde Kerken ziet
spr. met levendige belangstelling wat gaande is
en betreurt hij den strijd die ontbrandt. Hij
hem is de vraag gerezen, of er niet een weg
ware in te slaan, waarop de vrede kon be-
waard, het beginsel gehandhaafd worden en het
recht der Kerken onaangetast bleef. Zou het
mogelijk zijn, dat de moeielijkheid in deze voege
werd opgelost, dat aan de Vrije Universiteit de
beoefening der Wetenschap bleef; en de auto-
ritaire vakken werden overgelaten aan de Theo-
logische School?

Het woord wordt nu gevraagd door Dr. van
Lankhuizen uit Amerika, die zegt zich gedron-
gen te voelen om uiting te geven aan wat leeft
in zijn hart. Hoewel in Amerika zijn arbeid
vindende, gevoelt hij hier tot de broeders te
behooren, en 't deed hem leed, dat hij de ver-
gadering thans minder druk bezocht vindt, dan
hij dit voorheen placht te zien. Laat ieder van
de vrienden der V. U. zijn gaven en krachten
geven ten dienste der Hoogeschool; en laat
men vooral de noodzakelijkheid der hoogere
eenuid niet uit het oog verliezen. De V. U.
heeft een roeping voor heel de wereld te ver-
vullen; daaraan dient onverpoosd gearbeid.

Thans is het woord aan Prof. H. H. Kuiper
voor replyk.

De inleider is van oordeel dat hij aan de
heeren Dr. Aalders, Bergmeijer en Dr. van Lan-
khuizen slechts heeft dank te brengen voor de
vriendelijke woorden tot ondersteuning van het
door hem gesproken geuit. Hij stelt hem op
trede op zeer hoogen prijs, vooral dat van
Dr. Aalders, die getoond heeft niet allen met
woorden maar ook met de daad hoe sterk de
liefde is, die voor de V. U. woont in zijn hart.

Wat de opmeking van Da. Hofstede aangaat
over de vraag, om met bewaard van den vrede
in de kerken een oplossing te zoeken voor de
questie der opleiding. Spreker dankt hem voor
zijn belangstelling en herinnert er aan, dat hij
als redacteur van *De Herant* en oplossing als
door Da. Hofstede bepleit reeds had aan de hand
gedaan. Maar men weigerde die te aanvaarden.
Men heeft van de zaak een principieele questie
gemaakt, en waar dit karakter er aan gegeven
is, kan van toegeven natuurlijk nimmer sprake
zijn, hoezeer Spr. den vrede zou willen hand-
haven.

Mr. Heemskerk resumert in enkele woorden
het gesprokene, en doet uitkomen dat de be-
weering onjuist is, als zou de V. U. de Theo-
logische School willen zien verdwijnen. Dat wenscht
zij niet; maar het is noodzakelijk dat de Vrije
Universiteit blijve arbeiden voor geheel het
terrein der wetenschap.

Aan inleider en debaters hrengt Spr. dank
en aan allen, die met zoo groote belangstelling
de debatten hebben gevolgd.

De heer W. Hovy dankt den heer Mr.
Heemskerk voor de berieling van de vergadering
en spreekt er zijn blijdschap over uit, dat de
oud-Minister dezen dag de leiding had;
daarna werd de Meeting na het zingen van
Ps. 72:11 gesloten.

Een paar uur later zaten overeen 150 be-
zoekers en bezoekers van de Jaarvergadering
aan een gemeenschappelijke maaltijd. Het
prachtige zomerweer maakte het dinnmaal moge-
lijk in de ruime veranda te tafelen. Mr.
Heemskerk presideerde de tafel en deed daar
mededeeling van het volgende telegram:

Der vergadering mijn diepgevoelde dank.
Kome de Universiteit eerlang glansrijk de
geuren die haar bedreigen te boven en
ontsluit de Heere zelf haar den weg tot nog
hogere glorie in den dienst voor de eere
van zijn Naam.

KUUPER.

Zooals gebruikelijk is werden aan tafel tal
van heilbronden uitgebracht. De reeks werd
geopend door Mr. Th. Heemskerk, die een
toast wijdde aan H. M. de Koningin, door de
dischenooten met het zingen van het Wilhelmus
bekrachtigd. Voorts werden aan tafel nog het
woord de heeren Prof. J. Wolter, Th. Ruys
Gron., J. H. de Waal Malefijt, Dr. B. van
Schelven, Prof. Fabius, Dr. Ferwerda en Mr.
S. de Vries Cen., waaruit wel blijkt dat de
opgewektheid om te spreken groot, en de geest
aan tafel zeer gezellig was.

Na tafel gingen de meeste gasten dadelijk
huiswaarts; ze verspreiden zich in alle richtingen
over het land; ongetwijfeld dankbaar voor de
beide heerlijke dagen, in de Bisschopstad door-
gebracht; voor den zegen op de verschillende
saamkomsten genoten.

Voor Kootwijk's scholen.

In hartelijken dank ontvangen: Van D. K.
te H. / 10.
Dringend verzoeken wij onzen scholen te
willen gedanken.

Dr. J. H. HOUTZAGERS, voorzitter.

Officieele Berichten.

Classis Tholen.

De vergadering der classis zal D.V. gehouden
worden te Tholen op Woensdag 5 Aug.
Punten voor 't agendum worden ingewacht
voor 21 Juli.

Namens de roepende kerk van Tholen:

A. P. LANTING, praeses.
L. POSTUSSE, scriba.

Tholen, 8 Juli 1914.

Kort verslag van de vergadering
der classis Haarlem, gehouden
te Haarlem 12 Mei 1914.

De praeses der vorige vergadering, Ds. de
Vries, opent de vergadering.

Alle kerken zijn wettig vertegenwoordigd.
Het moderamen bestaat uit: Da. Thien
praeses; Ds. Hummelen, scriba en Ds. de Vries
assessor.

De notulen der vorige vergadering worden
gelezen.

Die praeses spreekt een woord van welkom
tot Da. Boeijenga van Koog-Zaandijk.

Aan de orde wordt thans gesteld het voorstel
van Da. Kramer van Beverwijk, overstaand van
de vorige vergadering: "De classis verzoekt de
prov. synode, de Gen. synode uit te noodigen
een grondig onderzoek in te stellen, of het nood-
dig is dat de Statenvertaling herzien worde."

Onderscheidene afgevaardigden spreken zich
namens hun kerkenmen over dit voorstel uit.

Na ampele discussie wordt het voorstel, eenig-
zins gewijzigd, aldus met algemeene stemmen
aangenomen: "de classisale vergadering verzoekt
de Prov. synode van N. Holland, de Gen.
synode uit te noodigen zich niet te spreken,
desnoodig na grondig onderzoek, inzake herzie-
ning der Bijbelvertaling."

In behandeling komen de twee voorstellen
van de Kerk van Haarlem A, eveneens over-
staand van de vorige vergadering.

Over het eerste: "de classis besluite de Gen.
Synode te verzoeken, dat aan de Theol. school
zoo mogelijk het ins promovendi wordt verleend",
spreken verschillende afgevaardigden namens
hun kerkenmen zich uit.

Met op één na algemeene stemmen wordt het
voorstel verworpen.

Tegenover het tweede: "de classis besluite aan
de generale Synode te verzoeken, studenten in
de theologie na het candidaats-examen 1ste
gedeelte onder zekere voorwaarden toe te staan
een stichtelijk woord in de gemeente te spreken",
wordt een voorstel ingediend door de kerk van
Haarlemmermeer o/z: "De generale Synode neme
maatregelen tot handhaving van het besluit van
Amsterdam 1908". (Acta art. 61).

Na eenige discussie wordt het voorstel van
Haarlem A met algemeene stemmen verworpen
en dat van Haarlemmermeer o/z aangenomen.

Namens de commissie tot herziening der
quota rapporteert Da. Breukelaar.

Behoudens eenige veranderingen wordt het
voorstel der commissie aangenomen.

Ingekomen is een schrijven van 27 leden der
gemeente N-Vennip, woonachtig te Burgerveen,
waarin een beroep wordt gedaan op de classis
tegen het besluit van de kerk van N-Vennip,
om Burgerveen te doen behooren bij de kerk
van Leimuiden.

Besloten wordt, terug te komen op het besluit
der classis: "de grensregeling tusschen N-Vennip
en Leimuiden ter goedkeuring te brengen op de
e.k. particuliere Synode van Noord-Holland", en
deze zaak voorloopig op te schorten.

Een commissie wordt benoemd om met de
betrokken kerkenraden en de protesteerende
broeders te onderhandelen, bestaande uit de
broeders Da. Breukelaar, Da. Groenewegen en
Da. Schouten.

Aan de orde komt een voorstel van de Kerk
van Haarlemmer O.Z., dat aldus luidt: "De
Prov. Synode drage aan de Kerk van Amsterdam
op, de Kerken van Noord-Holland geregeerd op
de hoogte te houden, van den arbeid van Ds.
van Andel te Solo, in het Zendingblad".

Na toelichting door Da. Hummelen en eenige
discussie wordt het voorstel in gewijzigden vorm
aldus aangenomen: "De classis, vergadering
richte een gemotiveerd schrijven aan de Kerk
van Amsterdam, waarin zij genoemde Kerk
er op aandringt de Kerken van Noord-Holland
geregeerd op de hoogte te houden van den arbeid
der Zending te Djokja en Solo, door mede-
deelingen in het Zendingblad".

Over een tweede voorstel van de Kerk van
Haarlemmer O.Z.: "De Generale Synode besluite
tot reorganisatie en uitbreiding van het Zending-
blad", ontspint zich een breede discussie, die
er toe leidt, dat de afgevaardigden van Oostzijde
zich vereenigen met het volgende voorstel, dat
met algemeene stemmen wordt aangenomen:

"De classis drage aan haren deputaat voor de
Zending, Da. Breukelaar, op, aan de deputaten
voor het Zendingblad namens de classis
Haarlem in ernstige overweging te geven:

1e. er bij de zending Kerken op aan te
dringen, hun officieele mededeelingen zoo veel
mogelijk te bekorten; en

2e. te besluiten tot eenige uitbreiding van het
Zendingblad".

In behandeling wordt genomen het volgende
voorstel van de Kerk van IJmuiden:

"De classisale vergadering, de invoering van
meerdere gezangen thans niet gewenscht acht-
tende, vraagt de Partic. Synode de Generale
Synode te verzoeken, op eventuele voorstellen
tot het invoeren van een gezangenbundel niet
in te gaan".

Da. Huizing geeft eenige toelichting.

Na ampele discussie wordt tegenover dit
voorstel een ander ingediend door Da. Groene-
wegen, van dezen inhoud: "De classis Haarlem
verzoekt de Generale Synode zich uit te spreken
inzake de invoering van meerdere gezangen".

In stemming gebracht, wordt het voorstel van
de Kerk van IJmuiden met één stem meerder-
heid aangenomen.

Een tweede voorstel van de Kerk van IJmuiden,
luidende aldus: De Partic. Synode besluite
de Generale Synode te verzoeken, een commissie
te benoemen waaraan wordt opgedragen zulke
vragen te formuleeren, welke bij de openbare
belijdenis des geloofs worden gesteld, die door
alle Geref. Kerken in Nederland worden erkende,
wordt door Da. Huizing toegelicht.

De classis besluit op deze zaak niet in te
gaan.

Ingekomen is een schrijven van br. K. K.
van Haar. o.z., met verzoek dat de classis aan
de Kerk van Sloterveeg adviseere, aan zijn
vrouw toe te staan bij Oostzijde in te wonen.

Besloten wordt aan dezen br. te schrijven,
dat de class. vergadering niet kan beoordeelen
of de Kerk van Sloterveeg haar die vrijheid kan
veroorloven zonder eigen Kerk te schaden.

Een schrijven van br. P. van Zaandam wordt
voor kennisgeving aangenomen.

Alle deputatschappen worden gecontinueerd.

In plaats van Ds. Mulder wordt Ds. Kramer
benoemd tot kerkvisiteur.

Afgevaardigd werden naar de e. k. Prov.
Synode als primi D. d. W. Da. Breukelaar en
Da. Kramer, als secundi D. d. W. Da. de Vries
en Da. Groenewegen, als primi ouderl. Bies-
heuvel en Wakker, als secundi ouderl. Jaarsma
en Rot.

Op voorstel van de commissie voor den zen-
dingsdag wordt besloten de Kerk van Alkmaar
te verzoeken den datum der Particuliere Synode
te veranderen.

De aanvraag voor den arbeid te Velseroord
zal door de classis op de Partic. Syn. worden
gesteund.

Wormer en Velsen vragen elk drie vacature-
beurten. Aangewezen worden voor Wormer:
de Kerken Halfweg, Hooftdorp en Haarlemmer
o.z., voor Velsen: Zaandam, N. Vennip en
IJmuiden.

Na lezing der notulen, die worden goedge-
keurd, sluit de praeses de vergadering.

Op last der Classis,
H. HUMMELEN, h. t. Scriba.

Korte notulen van de Vergadering
der classis Zwolle, gehouden Don-
derdag 14 Mei 1914.

Moderamen Ds. A. Brouwer, praeses; Ds. J.
Sluis, scriba; Ds. J. J. Westerbeek v. Eerten, ass.

1. Na 't zingen van Psalm 84: 3 en 't lezen
van Psalm 122 wordt de vergadering met gebed
geopend.

2. Door D.D. Bruinman en Douma worden
de credentiaelen nagezien, waaruit blijkt dat alle
kerken tegenwoordig zijn. Twee diakenen ont-
vangen keursem.

3. Ds. Schoemakers van Kampen, voor de
eerste maal ter vergadering, wordt door den
Praeses hartelijk verwelkomd.

4. Ds. Smilde, van Ommen, als Prov. Dep.
is tegenwoordig en wordt door den Praeses
begroet. Dr. Schot is verhinderd door ongestel-
heid. Ds. Schepa kwam later.

5. De notulen der vorige vergadering worden
geleest.

6. Het preparatoir examen van den heer J.
K. van Baalen en het peremitoir examen van
den heer K. Schilder, beroepen predikant te
Ambt-Vollenhove A, worden gehouden, nadat
een gedeelte eener leerrede over Openb. 1: 17-
18 door den heer Van Baalen en over Johannes
12: 31, 32 door den heer Schilder is gehouden.

Het onderzoek in de exegese O. T. wordt
ingesteld door Da. Douma. In de exegese N. T.
door Da. Westerbeek van Eerten; in de dog-
matiek en kennis van den inhoud der H. Schrift
door Ds. Elzenga. In de kennis der voornaamste
christelijke, inzonderheid der Gereformeerde be-
lijdenisschriften door Da. Bruinman.

In de Kerkgeschiedenis en Kerkrecht door
Dr. Hania. In de ambtelijke vakken door Ds.
Eskes en in de Ethiek door Ds. Gispem.

Beiden worden met algemeene stemmen toe-
gelaten en hun toegezongen Ps. 134: 3.

7. Aan Wilsom en Kamperveen wordt toe-
gestaan, met het oog op den vacatuurdienst voort
te gaan het gebruikelijke in den vacatuurdienst
te betalen en f. 75 per jaar toegestaan.

8. Inzake Heino wordt een commissie aan-
gewezen, bestaande uit de B. B. Wielenga, J.
Bosch Jr. en Westerbeek van Eerten, om met
Langeslag en Br. V. d. Linde te handelen.

9. Inzake een verzoek van Zwartslied, makende
steun art. 13 K. O. wordt een commissie be-
noemd, bestaande uit de B. B. Dr. Hania en
Westerbeek van Eerten.

10. Aangenomen wordt 't gewijzigde voorstel
van Ambt-Vollenhove B, dat door de Gen.
Synode worde uitgesproken dat zij bereid is
met betrekking tot de Theol. Faculteit der V. U.
een regeling te treffen, waardoor van weerszijden
de examina worden erkend.

11. Wordt besloten dit jaar geen Kerkvisi-
tatie te houden.

12. Een voorstel van Kampen rakende 't
verzoek van Brussel betreffende de gezangen,
wordt aldus gewijzigd aangenomen: De Cl. Zwolle
spreke den wensch uit, dat de Gen. Synode op
het voorstel van Brussel over de gezangen-questie
niet inga.

13. De rekening der Hulpbehoevende Kerken
wordt gerapporteerd in orde bevonden te zijn.

14. Inzake een moeielijkheid te Genemuiden
wordt de zaak teruggeweven naar den Kerkeraad
met continueering van de daarvoor benoemde
deputaten.

15. Een rapport inzake de grensregeling tus-
schen Langeslag en Zwolle wordt aangenomen.
De grensregeling tusschen Genemuiden, Has-
sel en Zwolle, zal door deze kerken nader
worden geregeld.

16. Inzake een tuchtaak van Langeslag,
worden tot deputaten benoemd de B. B. Ds.
Gispem, Ds. Wielenga en Prof. Dr. Bouwman.

17. Naar de Particuliere Synode worden
afgevaardigd D. d. Elzenga, Dr. J. Hania, en
G. Wielenga, Primi, en D. d. W. H. Gispem, J.
Westerbeek van Eerten en F. Bruinman,
Secundi.

Tot Primi-ouderlingen de B. B. Prof. Dr. H.
Bouwman, Kampen; K. Kinkhorst, Zwartslied
en D. J. v. d. Vegte, te Langeslag. Tot secundi
B. van Bruggen, te Stad-Vollenhove, J. Bosch
Oz., te Zwolle en L. Hoogenkamp, Steenwijk.

18. De Deputaat voor de Zending doet enige
mededeelingen. Een taalman is gevonden in
den heer K. Onvlee. De heer Van Dijk, voor
't onderwijs uitgezonden, is reeds op Soemba
werkzaam. Uit Kanbaniroe komen verblijvende
berichten, over den veelvuldigen arbeid van
Ds. de Bruin. Een vijfde D. des Woords wordt
noodig geacht voor West-Soemba.

19. De Particuliere Synode wijze voortaan
beurtelings uit elke Classe een Kerk aan, die
roepende Kerk zal zijn. Ditmaal zal Zwolle
roepende Kerk zijn.

20. De lijst der vacaturebeurten wordt gele-
zen. Daaruit blijkt, dat 24 Mei Da. Brouwer,
Hassel; Da. Wielenga, Langeslag; Dr. Hania,
Oldemark; Ds. Eskes, Stad-Vollenhove; 7 Juni
Ds. Schoemakers, Kamperveen; 14 Juni Da.
Elzenga, Wilsom; 28 Juni Ds. Gispem, Hasselt;
Ds. Bruinman, Kamperveen; Ds. Sluis, Lan-
geslag; Ds. Bosch, Oldemark en 5 Juli Ds. Wes-
terbeek van Eerten, Wilsom hebben te dienen.

21. Bij de rondvaart art. 41 K. O. worden
vacante kerken opgewekt zoo spoedig mogelijk
te beroepen.

22. 't Moderamen voor de e. k. vergadering
zal bestaan uit B. B. Ds. Veder, praeses, Da.
Brouwer, assessor en Ds. Sluis, scriba.

23. Langeslag zal roepende Kerk zijn.

24. De korte notulen worden gelezen. De
Praeses sluit de vergadering. De Assessor doet
het dankgebed.

Op last der Classe,
J. J. WESTERBECK VAN EERTEN,
h. t. Assessor.

Buitenland.

Duitschland. Een noodkreet van de Broedergemeente.

De Broedergemeente in Duitschland heeft
een noodkreet laten hooren in zake haar zen-
dingsarbeid in de Deutsche kolonien in Oost-
Afrika. Haar arbeid in deze nederzettingen zal
zij moeten overgeven aan de Hermannsburg
mission, als zij niet krachtiger dan te voren
gesteund wordt. Zij kwam in 1913 voor haar
werk in Oost-Afrika f. 83,400 te kort, en voor 1914
wordt het deficit op bijna een ton gouds bere-
kend. "Wij strijden voor dit jongste kind van
onze groote zendingfamilie, daar het ons ter
harte gaat. Welke moeder doet dit niet? Voor
20, 30 jaar was het Oenyanwesigebied nog een
jachtveld voor menschenmoordende slavenjagers;
het is tegenwoordig een hoopvol opbloeiend
zendingveld. Tabora, het middelpunt van Oen-
yanwesi, de grootste stad van Oost-Afrika, is
nu ook een arbeidsveld, waarin onze broeders
strijden tegen den krachtig voortdringenden Islam.
Wij willen deel uitmaken en blijven uitmaken
van den modernen kruistocht tegen den Islam;
wij willen, op Duitschen bodem de zending
behartigen, God geven wat Godes is en den
Keizer wat des Keizers is. Daarom verzoeken we
den vrienden der Deutsche zending en Koloni-
satie: helpt ons spoedig en krachtig met nieuwe
gaven."

Zoo luidt de bede om hulp. Sedert 1891
kwam de Broedergemeente voor haar zending
ongeveer f. 1,250,000 te kort; de grootste helft
voort dit deficit wordt veroorzaakt door den
arbeid in Oost-Afrika. Nu is het niet te ont-
kennen, dat het modernisme in de laatste jaren
in de Broedergemeente is gedrongen. Men kan
althans niet zeggen, dat deze kerk zich houdt
aan hetgeen de vaders, die zooveel ijverden
voor de bekeering der heidenen, beleden. Wel
wordt van Herhutische zijde gezegd, dat de
kringen in de Broedergemeente, die de zending
drijven, niet door het modernisme zijn aangetast,
en wij nemen dit gaarne aan. Doch wanneer de
kerk, welke de zending heeft te dragen, bezig
is af te glijden van het fundament dat eenmaal
gelegd is, dan verwondert het ons niet, dat de
missionaire dienst, die van deze kerk uitgaat,
in nood gaat verkeren. De sympathie die voor
de Broedergemeente als Zendingkerk bij uitne-
mendheid door vele christenen gevoeld wordt,
dreigt daardoor te gaan verflauwen.

Engeland. Uit de jaarvergadering
van de Protestantische vereeniging
tot verdediging der waarheid.

Tegenover het streven van menigen in de
Episcopale kerk om Roomsche ceremonien en
leeringen bij de samenkomsten der gemeente
in te voeren, zijn er ook velen die er voor
strijden, dat het Protestantische karakter der kerk
niet verloren ga. Onder deze laatste zijn er die
The Protestant Truth Society hebben gesticht,
waarin de heer J. A. Kensit de leider is. Deze
heer Kensit is een zoon van den boekhandelaar
Kensit, welke een actie tegen het toenemend
Ritualisme in de Episcopale kerk op touw
zette. Door een fanatiek ritualist aangerand,
stierf Kensit aan de toegebrachte verwonding,
maar zijn werk werd door zijn zoon, J. A.
Kensit, voortgezet.

The Protestant Truth Society hield op 14 Mei
te Westminster haar jaarvergadering, waarin de
voorzitter het verloop van een merkwaardig
jaar noemde. Er waren teekenen genoeg die
hem benoedigde, al moest erkend worden dat
in de nationale kerk nog niets te zien was van
een herstelling van de orde. Allerlei Roomsche
praktijken worden onverhinderd toegelaten; in
de diocese van Londen niet het minst. Terwijl
beelden, hostiekastjes, crucifixen, wijwaterbakjes
en andere dingen die in Roomsche kerken ge-
vonden worden, over de geheele diocese van
Londen werden ingevoerd, had de bisschop
geen poging zelfs gedaan om dit te keeren. In
vele plaatsen wordt Maria Lichtmis met proces-
sies gevierd, terwijl men Asch-Woensdag met
zijn heilige asch en Palm-Zondag met zegening
van palmtakken viert. Men had den bisschop
daarop gewezen, doch zonder dat er verande-
ring kwam.

De heer Kensit kon evenwel van den bisschop
van St. Albans een beter getuigenis geven. De
vereniging had dezen medegedeeld, dat in een
dorpkerk zijner diocese, bij het stichten van
een *Katholiek Bond*, een processeie gehou-
den was van priesters in koorhemd en misbe-
dienaars een wietokvat dragend. Deze processeie
ging tot het hoogaltaar waarbij een dienst
gedaan werd in het Latijn, waarin Maria werd
vereerd, terwijl men daarna een document
voorlas, waarbij de bond onder het patronaat
van Maria gesteld is. De bisschop stelde een
onderzoek in, en het bleek hem dat alles ge-
schied was, gelijk het hem werd aangebracht.
Daarop sprak de bisschop openlijk uit, dat
wanneer zulke dingen toegelaten werden, het
met 't uitoefenen van tucht uit was, en dat hij
ze ook niet zou dulden. De rancie in questie was
voor het kerkelijk gerechtshof gedaagd en de
vader ontslagen. Iemand die bekend stond als
lid van den Katholiek Bond, zou niet als
reader (voorlezer) benoemd worden. Tegelijkert-
tijd schreef de bisschop aan den heer Kensit,
dat hij hem een groeten dienst had bewezen
door op den onwetigen dienst te wijzen.

De vereeniging werkt door middel van tracta-
atverspreiding en prediking. In het verloop
jaar traden in 3664 samenkomsten Wickliffe-
predikers op. De inkomsten der vereeniging
bedroegen ongeveer f. 126,000. Tenslotte zeide
de heer Kensit, dat het Britsche Protestantisme
er goed voor staat. De bekende zaak "Kikuyu"
had de "Evangelical", dat is de laag kerkelijke
partij, voor het eerst genoot gemeenschappelijk
front te maken tegenover de enghartige prie-
sterlijke eischen der hoog-kerkelijken, en daaruit
moest een voortschrijden in Protestantische
lichting voortvloeien.

Wij deelen het optimisme van den heer
Kensit geenszins, daar wij meenen dat de be-
weging die Kensit senior op touw zette, het
kwaad dat in de Episcopale kerk zich open-
baart, niet in den wortel heeft aangetast. De
strijd werd en wordt nog steeds allermeest aan-
gebonden tegen de ingevoerde Roomsche vor-
men, terwijl men behoort in te gaan tegen de
Pageliansche beginselen welke achter de ge-
wraakte vormen liggen.